

M. Saim UYSAL

Ekonomik göstergeler ve ötesi

18.10.2019

Bu hafta üç önemli makroekonomik gösterge açıklandı. İşsizlik, Sanayi Üretim Endeksi ve Bütçe Açığı rakamları. Her üçünde de olumsuz gelişmeler devam ediyor. Türkiye ekonomisi 2018 Ağustos ayında yaşanan kur faiz şokundan sonra 2019 yılında bir türlü sürekli büyümeye geçemiyor. IMF son revizyonu ile yılsonunda %0,25 büyüyeceğimiz tahmininde bulundu. Dolar cinsinden milli gelirimiz 2017 yılından bu yana azalıyor. Ekonomik kriz daha önce yaşadıklarımızdan farklı bir görüntü arz ediyor. Bu defaki sadece finansal kriz değil. Finansal krize eşlik eden reel sektörün verimlilik ve borç krizi. Bu nedenle sanayi üretimimiz azalıyor, işsizlik oranımız ile bütçe açığımız devasa boyutlara geliyor. Ekonomi karar mercileri, bu krizden çıkmak için kamu harcamalarını arttırarak maliye politikasını genişletme yolunu seçtiler. Buna rağmen reel gelirleri ciddi oranda düşen hane halkı tüketiminin arttırılması sağlanamadı. Kredi rakamlarındaki nominal artış (reeldeki azalma) bu tespiti doğruluyor.

Sanayi üretimi bir önceki yılın aynı ayına göre Ağustos ayında (-)%3,6 daraldı. Kötü olan, bu endeksin 2018/9. aydan bu yana düşüşe devam etmesi. Özellikle imalat sanayi üretimi bir türlü arttırılamıyor. İşsizliğe gelince; genel oran %13,9'a, tarım dışı işsizlik %16,5 a, genç işsizlik %27 ye fırladı. Yeni Ekonomi Programındaki %12,9'luk tahminin tutmayacağı anlaşılıyor. İşsizlik oranının eski yıllar ortalamalarının hayli üstünde cereyan etmesi de yeni bir olumsuzluk. Yılsonunda korkarız ki daha yüksek rakamları göreceğiz. Potansiyel büyümeye ulaşılmadıkça işsizlik rakamları düşmeyecek gibi gözüküyor.

Bütçe açığı rakamları da alarm zillerinin çaldığını gösteriyor. Eylül ayında 17,7 milyar TL açık veren bütçenin dokuz aylık açığı 85,8 milyar TL ye, yıllık bazdaki açığı ise 101,7 milyar TL ye ulaştı. Geçen yılın Eylül ayındaki açık 6 milyar TL idi. Faiz dışı harcamalar %28 artarken vergi gelirleri ancak %8 arttı. Sosyal güvenlik açığı yıllık tahmini %84 ü aştı. Yılsonunda bütçe açığının GSYH ya oranı %3 ü geçecek. Öteden beri en önemli çıpamız olan kamu mali disiplini de kaybediyoruz. Üstelik 2019 yılındaki bir defalık gelirler (İmar affı, bedelli askerlik ve Merkez Bankası ihtiyat akçeleri) bu sonuçlara dahil. Hazine nakit açığının yıllar itibariyle

yüksek artışlarından (2015 yılında (-) 17 milyar TL olan nakit açığı 2019 yılının dokuz ayında (-) 90 milyar TL ye ulaştı) bütçe açığı ve dolayısıyla borçlanmamızın daha da artacağını anlıyoruz. Dünya ekonomisinin senkronize yavaşladığı bir ortamda bu göstergelere sahip ekonomimizin 2020 de büyük bir atak yapması pek mümkün değil.

Ülkemizin güneyinde yaşanan terör tehdidi nedeniyle ordumuz “Barış Pınarı Harekâtı”nı bir haftadır başarıyla sürdürüyor. Öncelikle askerimizin bu harekâtı en kısa sürede başarıyla sağ salim tamamlamasını dilediğimizi belirtelim. Harekât nedeniyle belirsizliklerin artması, AB ve A.B.D ile gerginliğin yükselmesi, Amerikan yaptırımları, döviz kurunda, faizler ve CDS’lerde yükselmeye neden oldu. Gerek yaptırım maliyetleri, gerekse kamu harcamaları ve borçlanma artışları ekonomimizi etkileyebilir. Ancak bu etkiler yıkıcı nitelikte değil. Demir çelik vergisinin etkisi de sınırlı. Daralma nedeniyle kapanan cari açığımız ve yerleşiklerin yüksek döviz birikimi ekonomimizin dayanıklılığını arttıran emniyet sübapları. Yurt dışı swapların kapalı olması yabancıların Türk Lirasına açık pozisyonlarını önlüyor.

Ülkemiz tarihi bir süreçten geçiyor. Bu süreçte varlık ve beka sorunu en önemli bir husus. Bu noktada ekonomik göstergelerin ve rakamların hiç bir önemi kalmaz. Millet olarak hep birlikte bir dayanışma içine girilir. Türk Milleti daha önce defalarca bu özelliğini kanıtlamıştır.